

POROČILA REPORTS

POROČILO O DELU KOORDINATORJA VARSTVA NESNOVNE KULTURNE DEDIŠČINE V LETU 2019

Anja Jerin

211

V letu 2019 je Slovenski etnografski muzej (v nadaljevanju SEM) kot Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine (v nadaljevanju Koordinator) v sklopu izvajanja javne službe varovanja nesnovne kulturne dediščine izvedel številne aktivnosti.

Pobude za vpis v Register

Koordinator je sodeloval s člani Delovne skupine Koordinatorja, ki kot predstavniki pooblaščenih muzejev in drugih ustanov, ki delujejo na področju nesnovne kulturne dediščine, sodelujejo pri presoji prejetih pobud za vpis v Register nesnovne kulturne dediščine (v nadaljevanju Register).

Od 15. septembra 2018 do 15. januarja 2019 je Koordinator prejel dve novi pobudi (*Planinska predelava mleka* in *Izdelovanje brkinske praskanke*) za vpis v Register, ki so ju člani Delovne skupine obravnavali korespondenčno po elektronski pošti med 21. januarjem in 4. februarjem 2019.

Med 15. januarjem in 15. majem 2019 je Koordinator prejel tri nove pobude (*Izdelovanje idrijskih žlikrofov*, *Obrt gradnje tradicionalnih tipologij ribiških in tovornih lesenih plovil severnega Jadrana* in *Lučko moško petje na treko in štrto*), ki jih je Delovna skupina obravnavala na svoji drugi seji, ki je potekala 12. junija 2019.

Od 15. maja do 15. septembra 2019 je Koordinator prejel dve novi pobudi (*Pletenje les – piconov* in *Sušenje sliv – prunel*), ki so ju člani Delovne skupine obravnavali korespondenčno po elektronski pošti med 29. oktobrom in 20. novembrom 2019. 19. marca 2019 je v prostorih SEM-a potekala seja Delovne skupine za jezik, ki je obravnavala tri pobude: *Prekmurski jezik*, *Solčavski govor* in *Istrsko-beneško narečje*.

Do konca leta 2019 je Koordinator prejel še dve pobudi za vpis enot (*Skok čez kožo* in *Hmeljarski likof*), ki bosta obravnavani na naslednji seji Delovne skupine v letu 2020. Skupno število prejetih pobud v letu 2019 za vpis enot in nosilcev nesnovne kulturne dediščine v Register je 19.

Vpisi v Register

Koordinator je v letu 2019 Ministrstvu za kulturo za vpis v Register predlagal devet enot nesnovne kulturne dediščine, za katere je tudi pripravil ali koordiniral besedila vpisov. Do konca decembra 2019 so bile vpisane naslednje enote: *Streljanje z možnarji* (EID 2-00068; vpis 22. 2. 2019), *Gibanje Bralna značka* (EID 2-00069; vpis 21. 3. 2019), *Prevozno čebelarstvo* (EID 2-00070; vpis 9. 7. 2019), *Izdelovanje pleten in voznja z njimi po Blejskem jezeru* (EID 2-00071; vpis 8. 7. 2019), *Prekmurščina* (EID 2-00072; vpis 9. 7. 2019), *Izdelovanje panjev in čebelnjakov* (EID 2-00073; vpis 19. 12. 2019), *Vzreja čebeljih matic kranjske čebele* (EID 2-00074; vpis 20. 12. 2019), *Priprava idrijskih žlikrofov* (EID 2-00075; vpis 19. 12. 2019), *Piparstvo* (EID 2-00076; vpis 20. 12. 2019). Ob novo vpisanih enotah je bilo evidentiranih 10 novih nosilcev. Skupaj je bilo v letu 2019 evidentiranih 19 nosilcev, od tega je bilo k že vpisanim enotam dodanih devet novih nosilcev.¹ Do 31. 12. 2019 je bilo v Register skupaj vpisanih 76 enot in 207 nosilcev nesnovne kulturne dediščine.

212

V letu 2019 je Koordinator na predlog nosilcev na Ministrstvo za kulturo predložil tri predloge sprememb besedila naslednjih v Register že vpisanih enot nesnovne kulturne dediščine: *Klekljanje idrijske čipke*, *Pandolo* in *Tradicionalna reja in vzreja lipincev*.

Sodelovanje Koordinatorja pri pripravi nominacij za vpis elementov nesnovne kulturne dediščine na Unescov Reprezentativni seznam

V letu 2019 so se nadaljevale aktivnosti v zvezi s pripravo multinacionalne nominacije osmih držav² za vpis reje in vzreje lipincev na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva (v nadaljevanju Reprezentativni seznam). Pri pripravi besedila nominacije sta kot predstavnici Koordinatorja sodelovali Nena Židov in Anja Jerin, Nadja Valentinčič Furlan pa je na mednarodni ravni koordinirala pripravo filma kot obvezne priloge nominaciji. Prav tako smo predstavnice Koordinatorja z Ministrstvom za kulturo in nosilci sodelovale pri dogovorih o pripravi nominacij, ki jih namerava Republika Slovenija v naslednjih letih predlagati za vpis na Unescov seznam ali katerega od registrov.³ Do 31. 12. 2019 so bili na Unescov Reprezentativni seznam vpisani štirje elementi iz Slovenije: *Škofjeloški pasijon* (2016), *Obhodi kurentov* (2017), *Suhozidna gradnja* (2018) in *Klekljanje čipk v Sloveniji* (2018).

Promocija nesnovne kulturne dediščine

V namene promocije elementov nesnovne kulturne dediščine, ki so že vpisani na nacionalni seznam in na Unescov Reprezentativni seznam, je Koordinator v letu 2019 pripravil razstavi in sodeloval pri fotografski razstavi o suhozidni gradnji Regionalnega centra za varovanje nesnovne kulturne dediščine JV Evrope pod okriljem Unesca (v nadaljevanju Regionalni center).⁴

V prostorih SEM-a je bila med 8. februarjem in 10. marcem 2019 na ogled manjša priložnostna razstava *Škoromatija: pustna šega v Hrušici* (Brkini) avtorice Adele Pukl, ki

Razstava Škoromatija: pustna šega v Hrušici (Brkini) (foto: Anja Jerin, 2019)

je prikazovala štiri pustne like iz šestdesetih let 20. stoletja ter pet novejših pridobitev. S fotografijami in kratkimi opisi so bili predstavljeni še drugi liki škoromatov, ki sodelujejo v skupini, prav tako je bil obiskovalcem na ogled film o škoromatiji.

V Inštitutu in muzeju Bitola v Severni Makedoniji je bila od 7. novembra do 31. decembra 2019 na ogled posodobljena panojska razstava *Nesovna kulturna dediščina Slovenije v luči Unescove Konvencije* avtorice Nene Židov in Anje Jerin. Razstava, ki v zadnjih dveh letih potuje po Evropi in svetu,⁵ je bila na ogled v številnih institucijah. Na razstavi v Bitoli so bili na 27 panojih in s številnimi predmeti predstavljeni elementi nesovne kulturne dediščine, ki so bili do konca februarja 2019 vpisani v nacionalni Register in na Unescov Reprezentativni seznam.

Predstavnice Koordinatorja smo v letu 2019 aktivno sodelovale na konferencah⁶, posvetu⁷ in strokovnih srečanjih⁸ in s tem poskrbele za promocijo nesovne kulturne dediščine Slovenije in sistema njenega varovanja tako doma kot v tujini. Prav tako smo

⁵ Prejšnja različica razstave (iz leta 2018) je bila v letu 2019 na ogled na naslednjih lokacijah: Banski dvor, Banjaluka, Bosna in Hercegovina, 19. 2.–1. 3. 2019; Muzej brazilske zvezne države Pernambuco, Recife, Brazilija, 21. 5.–9. 6. 2019; Atelje Ismet Mujezinović, Tuzla, Bosna in Hercegovina, 30. 10.–15. 11. 2019.

⁶ Adela Pukl je sodelovala na mednarodni konferenci Intangible Heritage: a Challenge for Management and Collection Policy (Muzej Mimara, Zagreb, 17.–20. 10. 2019).

⁷ Bojana Rogelj Škafar je sodelovala na posvetu ICOMOS in svetovna dediščina v Sloveniji (Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana, 3. 12. 2019).

⁸ Adela Pukl je sodelovala na srečanju partnerjev v projektu Vrednotenje bogastva nesovne kulturne dediščine za lokalni trajnostni razvoj v regijah Srednje Evrope (ARTISTIC), ki je 21. in 22. 1. 2019 potekalo v Gradcu, Avstrija. Adela Pukl in Nena Židov sta se udeležili 13. letnega srečanja mreže strokovnjakov za nesovno kulturno dediščino JV Evrope (Cremona, Italija, 16.–18. 6. 2019). Nena Židov je sodelovala na Čipkarskem festivalu (Ljubljana, 5. 10. 2019). Adela Pukl je sodelovala na letnem srečanju Balkanski etudi (Ruski etnografski muzej, Sankt Peterburg, Rusija, 29. 11. 2019).

Utrinek z odprtja razstave v Inštitutu in muzeju Bitola (foto: Anja Jerin, 2019)

se udeležili nekaj dogodkov na temo nesovne kulturne dediščine.⁹

V letu 2019 se je nadaljevalo sodelovanje Koordinatorja z Regionalnim centrom iz Sofije, Bolgarija. Kot predstavnici Republike Slovenije sta se Anja Jerin in Nena Židov 5. decembra 2019 udeležili Generalne skupščine Regionalnega centra, ki je potekala v Sofiji. Prav tako je Koordinator Regionalnemu centru posredoval informacije o zakonodajnih dokumentih, ki v Republiki Sloveniji urejajo področje varovanja nesovne kulturne dediščine.

Koordinator je maja 2019 izdal zgibanki v slovenskem in angleškem jeziku z naslovom *Varovanje nesovne kulturne dediščine v Sloveniji / Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage in Slovenia*. Namenjeni sta predstavitvi sistema varovanja nesovne kulturne dediščine v Sloveniji in sta dostopni tudi na spletni strani Koordinatorja.

Koordinator je konec maja 2019 izdal posodobljeno dvojezično publikacijo z naslovom *Register nesovne kulturne dediščine Slovenije / Register of the Intangible Cultural Heritage of Slovenia (2008–2018)*, ki obsega predstavitve vseh enot nesovne kulturne dediščine, ki so bile med letoma 2008 in 2018 vpisane v Register. Z besedo in sliko je tako predstavljenih 67 enot nesovne kulturne dediščine. Publikacija je dostopna tudi na spletni strani Koordinatorja.

V oktobru 2019 je Koordinator izdal dvojezično publikacijo *Nesovna kulturna*

⁹ Adela Pukl se je udeležila posveta ob Mednarodnem dnevu spomenikov in spomeniških območij (Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana, 16. 4. 2019). Tanja Roženberger, Anja Jerin, Nena Židov, Adela Pukl in Nadja Valentinčič Furlan so se udeležile podelitve Unescovega certifikata nosilcem enot Klekljanje čipk v Sloveniji in Suhozidna gradnja (Ministrstvo za kulturo, Ljubljana, 4. 9. 2019), pri organizaciji katerega je sodeloval tudi Koordinator.

dediščina Slovenije na Unescovih seznamih / Intangible Cultural Heritage of Slovenia on the UNESCO Lists (2016–2018), s katero želimo širši javnosti predstaviti štiri enote, ki so bile do sedaj vpisane na Unescov Reprezentativni seznam.

Iz leta v leto bolj obiskano spletno stran Koordinatorja smo v letu 2019 redno dopolnjevali z vsebinami o dogodkih na področju nesnovne kulturne dediščine in aktivnostih Koordinatorja. Kustodinja za etnografski film Nadja Valentinčič Furlan je pripravila posodobljeno verzijo dokumenta *Smernice za izdelavo filmov o nesnovni kulturni dediščini za slovenski register in Unescove sezname*, ki je bil dodan tudi na spletno stran Koordinatorja. Na spletni strani je bil pri enoti Reja in vzreja lipicancev objavljen film, ki prikazuje rejo in vzrejo lipicancev v Sloveniji.

Do konca leta 2019 je Koordinator prejel 11 prošenj za uporabo znaka Registra, in sicer so zanj zaprosili nosilci naslednjih enot: *Izdelovanje papirnatih rož, Klekljanje slovenske čipke, Godbenišтво, Priprava poprtnikov, Šelmarija*. Znak so nosilci uporabili v publikacijah, na izdelkih, na spletnih straneh, plakatih, v zgibankah, programskih listih, učbeniku in koledarju.

215

Razno

V letu 2019 so predstavniki Koordinatorja informacije o varovanju nesnovne kulturne dediščine osebno, po telefonu ali elektronski pošti posredovali več nosilcem, pobudnikom in drugim zainteresiranim. Prav tako so na terenu dokumentirali elemente nesnovne kulturne dediščine, ki so že vpisani v Register ali so na poti v Register.

Kot predstavnici Koordinatorja sta v letu 2019 v projektu *Celovita informacijska podpora procesom varstva nepremične kulturne dediščine – eDediščina* sodelovali Anja Jerin in Adela Pukl. Prav tako sta bili leta 2019 imenovani za članici *Odbora za nesnovno kulturno dediščino*, ki deluje v okviru Slovenske nacionalne komisije za Unesco.